

SZOMBATHY BÁLINT

A belső erupció kitörései

Kerekes László képeihez

Ha Bada Tiborról azt írtam, hogy a kortárs magyar művészet fenygyereke volt, akkor Kerekes Lászlót (Bácskossuthfalva, 1954 – Berlin, 2011) önellentmondásokkal terhes, ám kompromisszumokat nem ismerő, önmarcangoló Van Gogh-i alkatnak nevezhetném. A szabadkai gimnáziumban ismerkedtünk meg, és alig volt még néhány értékelhető munkája, meghívtam a már országos hírű Bosch+Bosch csoport tagságába. Felismertem benne a tehetséget, melyet igazából a 80-as évek második felében kezdett kibontakoztatni, immár festőként. Mindaddig ő is a csoport által kultivált konceptuális művészet nyomvonalán munkálkodott, de miután közösségünket 1976-ban megszüntettük, onnantól Kerekes is járta a maga konok egyéni útját.

Festői kibontakozását nagyban serkentette, hogy Belgrádban elvégezte a Képzőművészeti Főiskola restauratori szakát, utána dél-szerbiai és koszovói kolostorok freskóinak helyrehozatalán dolgozott. Ezekben az években kedvelte meg az ecsetet és kezdett el zilált, vehemens ecsetcsapású, érzelmileg felfokozott képeket festeni. Kerekes akkor még olyannyira magányos volt ezekben a kísérleteiben, hogy – a szakemberek megállapítása szerint – személyében tisztelhetjük a transzavantgárd piktúra első jugoszláviai meghonosítóját.

Alkatához több mint illettek a képein látható expresszív gesztusok, a festői felületet behálózó ideges vonalrágások. Az új-vadas festékhasználat már-már bántó nyersesége táblaképeit messziről felismerhetővé teszi. Stílusvilága nem vezethető vissza egyetlen történeti mintára, mert piktúrájában ott munkál a múlt század első felének számos előképe, elsősorban is a német expresszionisták és a francia vadak öröksége.

Első nagyobb kiállítását 1981-ben rendezte *Újképek* címen. Az elnevezés nem arra utalt, hogy a munkák frissek, hanem inkább azt húzta alá, hogy a nemzetközi szóhasználatban új képiségnak nevezett irányzat szellemében fogantak. Az anyag valóban olyannyira újszerű és friss volt, hogy gyorsan végigszárguldott Jugoszlávia művészeti központjain, Belgrádon és Zágrábon át az Adria-parti Rijekáig, országos hírnevet hozva számára.

Élet- és alkotórítmusát szinte az idő sem tudta követni: napok leforgása alatt a képek tucatjait festette meg, hogy aztán egy egzaltált lelki állapotban meg is semmisítse őket. A világgal szemben megnyilvánult radikalizmusát gyakran önmaga ellenében is működtette, mintha csak kereste volna azokat a kiélezett élethelyzeteket, amelyek a közfelfogás szerint serkentik a drámaisággal áthatott

Kerekes László

súlyos művek létrehozását. Némileg tudatosan helyezte hát magát a társadalom peremére, az önmagát a világgal szemben meghatározó egyén bőrébe, mert úgy gondolta, hogy a mostoha életkörülmények művészete javát szolgálják.

Képei magukba sűrítik az új képiség valamennyi tartalmi és stilisztikai ismervét. A transzavantgárd és az új expresszionizmus energiatermelőiként szeizmográfok módjára jelzik az újabb kori egzisztencializmus idegrángásait, s a válságban levő szellem menekvés irányait. Kusza, ellenőrzés nélküli vonalai a belső feszültség eredőiként szinte valamennyi képét térképszerűen behálózzák. Látomásai rendre fájdalmasak, nyomottak és depresszívek.

Képeinek lényeges tulajdonsága mutatkozik meg a nyelvi-poétikai összetettségben, a hangsúlyos eklekticizmusban. Az akril- és olajképek mezejébe gyakran épít kollázselemeket, többek között tükördarabokat. Festményeit másrészt sok esetben installációs tárgyegyüttes részeként határozza meg, például megdőlt asztalokra helyezi őket, melyeket csonkolt faágakkal támaszt alá és egyéb képi összetevőkkel egészít ki, mint például színes fénymásolatokkal és polaroid felvételekkel.

Alapvető festői érdeklődése ellenére Kerekes folyamatosan keresi az átjárásokat más médiumok felé. Multimediális tevékenysége 1986-os berlini letelepedését követően válik igazán kifejezetté, miután performanszokkal megtűzdelt intenzív installációs munkálkodásba kezd. Munkáinak megrögzött témája a népek vándorlása, a kisebbségi lét és a balkáni háború, melyet távolról, a közmédián át követ. Az önkéntes száműzetésként is értelmezhető távollét és a tehetetlenség újabb apropó, hogy folytassa önmarcangoló, lelkiismereti kérdéseket felvető élet- és munkastílusát, s beteljesítse a lassú önmegsemmisítés hitvallását. Bár Berlinben is száz számra halmozza alkotásait, azok nem épülnek be sem a vajdasági, sem pedig a tágabb magyar művészeti tér értékrendszerébe. Nemcsak azért, mert nincs velük szerves kapcsolata, hanem mert az általunk ismert közeg kiveti magából azt a konfliktusos, sehová be nem illeszkedő művészt, amilyen Kerekes László volt.

Időzített vacsora, 1985

